

Karel Čapek (9.1.1890 – 25.12.1938)

Karel Čapek se narodil v Malých Svatoňovicích. Byl český spisovatel, prozaik, kritik, novinář, dramatik, překladatel a fotograf. Karel Čapek pocházel z rodiny lékaře jako nejmladší ze tří dětí. Bratr Josef vynikl jako malíř a spisovatel, sestra Helena kromě několika próz je autorkou vzpomínkové knihy *Moji milí bratři*.

Z Malých Svatoňovic se Karel Čapek s rodinou záhy přestěhoval do Úpice. Studoval na gymnáziu v Hradci Králové, odkud musel (pro protirakouské aktivity) přestoupit do Brna. Maturoval na Akademickém gymnáziu v Praze. Roku 1915 ukončil doktorátem studium na Filosofické fakultě UK v Praze, poté studoval filosofii v Berlíně a Paříži. Pro svoji nemoc se Karel vyhnul vojně, a tudíž i bojům v první světové válce.

Po ukončení studia působil Karel Čapek krátce jako vychovatel v šlechtické rodině, brzy však přešel k novinářině. Zastával funkci redaktora v několika časopisech: *Národní listy*, *Nebojsa*, *Lidové noviny*. V letech 1921–1923 byl dramaturgem Vinohradského divadla. Byl také předsedou Československého PEN klubu. Přátelsky se stýkal s T. G. Masarykem, jehož politické a filozofické názory zaznamenal v knihách *Hovory s T. G. M.*, *Mlčení s T. G. M.*, *Nablízku T. G. M.*

Karel Čapek je prvním českým spisovatelem, který uspěl v zahraničí a tím velice prospěl české literatuře. V době hrozící nacistické okupace byl jedním z hlavních motorů odporu, kdy využil veškeré své možnosti a kontakty pro vyburcování národa a světa při snaze o zachování svobody. Evakuaci do Anglie jako správný vlastenec odmítl.

Ke konci života se oženil se svou dlouholetou přítelkyní herečkou a spisovatelkou Olgou Scheinpflugovou. Po Mnichovské dohodě (1938) se stal terčem politických útoků. Zemřel v Praze na zápal plic několik měsíců před plánovaným zatčením gestapem. Byl pohřben na vyšehradském hřbitově.

Zpočátku realizoval literární tvorbu se svým bratrem Josefem, který byl spíše malířem. Velmi ho ovlivnila vědeckotechnická revoluce, v mnoha dílech vyjadřoval obavu, že jednou technika získá moc nad člověkem.

Typickým znakem jeho děl je využívání obrovské slovní zásoby, používání neobvyklých slov, několikanásobných větných členů a rozvitých souvětí. Čapek uměl velmi dobře využívat českého jazyka a jeho zvláštností. Čapkova novinářská činnost je velmi rozmanitá. Napsal velké množství fejetonů, které později vycházely v různých souborech. Dále se vyjadřoval k aktuálním problémům – sloupky. Tento novinářský žánr vymyslel a jako první ho používal.

Čapkovo dílo je velmi obsáhlé, a tak bývá děleno na dvě základní části. Část zabývající se vnitřním životem člověka jako jedince a utopická část – sem řadíme jeho utopické romány a dramata, ve kterých Čapek kritizuje společenské problémy celé moderní společnosti, zároveň je zde často vyjadřována obava ze zneužití techniky proti člověku a v dílech je i patrná obava z nastupujícího fašismu. Pro tato díla bývá občas K. Čapek považován za předchůdce sci-fi.

V Čapkových cestopisech nejde o zeměpisnou studii, ale o zachycení zvláštností, zvyků a životního stylu. V těchto dílech je velmi bohatý jazyk. Karel Čapek zde popisuje své vlastní cesty. Forma psaní připomíná jeho sloupky. Nejdříve byly cestopisy určeny do *Lidových novin*, až později vyšly knižně. *Italské listy*, *Anglické listy*, *Výlet do Španěl*, *Obrázky z Holandska*, *Cesta na sever*.

Pro děti napsal Karel Čapek *Devatero pohádek* a ještě jedna od Josefa Čapka jako přívažek (pohádky z různých zaměstnání, kde Čapek dětem sděluje určité principy lidského chování (např. listovní tajemství)) a *Dášeňka čili život štěněte* (napsané a fotografované s Josefem Čapkem - vyprávění o narození a růstu štěňátka – foxteriéra *Dášeňky*).

Z Čapkovy prózy:

Boží muka - filozofické povídky, které se zamýšlejí nad záhadami lidské duše a osudovými náhodami v životě člověka

Krakonošova zahrada - knižní vydání próz otiskovaných v časopisech

Trapné povídky - skepticky uvažuje o smyslu lidské existence a jeho duševna

Továrna na absolutno - fejetonový román. Lidstvo získá od českého vynálezce, ing. Marka, vynález motoru, kterému může jako palivo sloužit jakákoliv látka. Při spalování se ale uvolňuje záření – absolutno, které dělá z lidí náboženské fanatiky. Nakonec vypuká válka, pak si teprve lidé uvědomí viníka a všechny motory zničí.

Krakatit - Ing. Prokop objeví novou, velmi silnou trhavinu, schopnou zničit celý svět. Jeho přítel Tomeš, získá kvůli penězům tajemství krakatitu a uteče. Prokop se ho vydá hledat, aby zabránil zneužití. Závěr je postaven na myšlence, že člověk nemá dělat velké skutky, ale jen takové, které mu mají sloužit.

Povídky z jedné kapsy, Povídky z druhé kapsy - povídky s detektivní tematikou.

Zahradníkův rok - fejetony o zahradničení

Kniha apokryfů - povídky ve kterých stylizuje historická a především biblická témata

Hordubal - základem této novely je skutečná událost, kdy se sedlák (Hordubal) po několika letech práce v Americe vrátil domů a byl zavražděn svojí ženou a jejím milencem.

Povětroň - v této novele je z troskek letadla vytažen bez jakýchkoliv dokladů člověk. Tři svědci jeho umírání (zdravotní sestra, básník a jasnovidce) si tak na základě vlastních představ a zkušeností vytvářejí představu o umírajícím (na základě toho, jací jsou sami).

Obyčejný život - drážní úředník v penzi líčí svůj "obyčejný život" v pamětech a zamýšlí se nad ním. Postupně dochází k přesvědčení, že se vlastně skládá z mnoha osobností, které dohromady tvoří jeho osud

Válka s mloky - protifašistický román, alegorie. Lidé objevují zvláštní tvory – mloky, inteligentní živočichy, které lidé začnou cvičit jako levnou pracovní sílu. Mloci se však vzbouří, začnou organizovat svůj vlastní stát, zvolí si svého vůdce a žádají pro sebe „životní prostor“. Vše spěje nevyhnutelně k válečnému konfliktu.

Z Čapkových dramát:

R.U.R. - vědeckofantastické drama; poprvé zaznělo slovo robot; varuje před zneužitím techniky. Továrník Rossum vyrábí roboty k nerozeznání od lidí. Roboti vykonávají stále více práce a lidé postupně degenerují. Roboti se vzbouří a začnou vyvražďovat lidi. Nakonec robotům hrozí zánik, protože nejsou schopni vyrábět sami sebe. Na scéně se objeví roboti z poslední série, Primus a Helena, kteří mají některé lidské vlastnosti, jež ostatním robotům chybí. Zamilují se, a stanou se zakladateli nového rodu.

Ze života hmyzu - alegorický pohled na svět hmyzu, který představuje různé lidské vlastnosti.

Věc Makropulos - žena Elina Makropulos - je jí 300 let; je dcerou alchymisty, který působil na dvoře Rudolfa II., a který objevil elixír mládí; tento přípravek na ní vyzkoušel. Mnoho lidí jí závidí, ale ona touží zemřít, protože lidský život je těžký a jeho normální délka stačí.

Bílá nemoc - Diktátor (Maršál) chce válku, objevuje se strašlivá nemoc, která zabijí lidi. Touto nemocí onemocní i diktátor, jeden lékař (Galén) nachází lék. Nabízí diktátorovi, že ho vyléčí výměnou za mír. Diktátor nakonec přijímá, ale lékař je zabit, zfanatizovaným davem. Nakonec vypuká válka.

Matka - antifašistické drama, otevřeně vyhlašuje nutnost boje proti fašismu. Hlavní hrdinka matka se svými rozhovory snaží zabránit svému dítěti – Tonimu (její starší synové i manžel již padli), aby odešel bojovat. Teprve poznání, že nepřítel zabijí i malé děti, ji donutí dát Tonimu pušku a pustit ho do války.

(http://www.valkasmloky.cz/karel_capek.html)

Rodina:
Otec: _____
Sourozenci: _____

Narodil se:

v _____

Pro děti:

Manželka:

Próza:

Zemřel:

v _____

Novinářská činnost:

T.G.M.:

Divadelní hry:

